

Rehber Öğretmenlerin Benlik Saygısı ile Mesleki Benlik Saygısı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

Prof.Dr. Mustafa Kutlu
İnönü Üniversitesi-Türkiye
mustafa.kutlu@inonu.edu.tr

Bil.Uzm.Eda Soğukpınar
MEB-MEM Elazığ-Türkiye
edasogukpinar@hotmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı rehber öğretmenlerin benlik saygısı ile mesleki benlik saygısı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesidir. Araştırmanın örneklemini 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Elazığ, Malatya ve Diyarbakır'da görev yapan 306 rehber öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmada rehber öğretmenlerin benlik saygısını ölçmek için "Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ)", mesleki benlik saygısını ölçmek için "Arıcak Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği (MBSÖ)" ve araştırmacı tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu (KBF)" kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizi için SPSS 16.0 paket programı kullanılmış; Levene'nin Varyansların Homojenlik Testi, Bağımsız Gruplarda T-testi, Tek Yönlü Varyans Analizi ve Scheffe Testinden yararlanılmıştır. Ayrıca iki sürekli değişken arasındaki ilişki Pearson Korelasyon Katsayısı tekniğiyle ölçülmüştür. Araştırma sonucunda, rehber öğretmenlerin cinsiyet, görev yapılan il, mezun olunan lisans programı, görevdeki hizmet süresi, sunulan olanak yeterliliği, akademik eğitim düzeyi, Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği'ne üyelik durumu, eğitim kademesi, hizmet verilen öğrenci sayısı değişkenlerine göre benlik saygısı ile mesleki benlik saygısı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur. Ayrıca, rehber öğretmenlerin alan ile ilgili yayınların takibi ve yerleşim birimi değişkenlerine göre benlik saygısı puanları arasında anlamlı farklılık bulunmamış olup, mesleki benlik saygısı puanları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Araştırma sonucunda rehber öğretmenlerin benlik saygısı ile mesleki benlik saygısı puanları arasında olumlu yönde anlamlı ilişkinin olduğu bulunmuştur. Araştırmadan elde edilen sonuçlara dayalı olarak çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Benlik Saygısı, Mesleki Benlik Saygısı, Rehber Öğretmen

GİRİŞ

Dünya var olduğundan bu yana tüm insanlar birbirinden farklı olagelmıştır. Varoluşsal anlamda bizi birbirimizden ayıran, farklı kılan, bizi biz yapan en temel örüntü, insan davranışlarını inceleyen bilim dalları tarafından benlik olarak tanımlanmıştır (Arıcak, 1999).

Benlik kavramı geçmişten bugüne çeşitli şekillerde tanımlanmıştır: Rogers'a (1951) göre, benlik gelişimini kişinin direkt deneyimleri ve içe yansıtmasının

kombinasyonundan oluşturmuştur. Benlik kişinin değerleri ve duygusal tercihlerinden türetilmiştir. Sağlıklı bir benlik saygısı için kişinin algılanan benliğiyle ideal benliği uyumlu olmalıdır (Akt., Carlock, 1999). Lecky'e (1951) göre, bireyin davranışlarını belirlemenin en temel yolu bireyin benlik fikrinin bilinmesidir. Benlikle ilgili bu fikirlerde uyum derecesi önemlidir. Sağlıklı bir ruh hali için kişinin benlik tasarımıyla özellikle ideal benlik (bireyin ne olması, nasıl davranması gerektiğine ilişkin kendisine mal ettiği değer yargıları) ile gerçek yaşantıları arasında iyi bir ahenk ve tutarlılık olmasının önemi büyüktür. Super, Starishevsky, Matlin ve Jordaan'a (1963) göre, benlik bireyin kendi resmi, kendini nasıl algıladığıyla ilgili tüm açıklamaların bütünleştirilmesidir.

Benlik saygısı tanımlamalarına bakıldığında; Pope, McHale ve Craighead'e göre (1988) benlik saygısı, kişinin kendini tanımlamak için kullandığı ifadelerin takımı yıldızdır. **Lingren'e (1991) göre**, benlik saygısı; kişinin dünyada ne kadar değerli olduğunun derecesidir. Horney'e (1992,1994) göre, her insan eşsiz bir potansiyel ile doğar ve benlik saygısı bu potansiyel özgüvenden türemiştir. Yüksek benlik saygısı, kişinin yeteneklerinin geliştirilmesiyle oluşur. Benlik saygısı, kişinin çevresi tarafından tanınmasıyla, onaylanmasıyla, onların teşvik ve desteği ile ortaya çıkarılır (Akt., Carlock, 1999). Lawrence'ye (2000) göre bir kişinin benlik saygısı, benlik imajı ve ideal benliği arasındaki ilişkiye bağlıdır. Benlik imajı, kişiye 'Kimsiniz?' sorusu sorulduğunda kendini diğer kişilerden benzersiz kılan zihinsel ve fiziksel özelliklerini listelemesidir.

Benlik; daha çok bireyi diğer insanlardan ayıran özellikler olmasına karşın, benlik saygısı, bireyin bu özelliklerini değerlendirdiğinde kendini nasıl algıladığıyla ilgilidir. Super, benlik kavramını açıklarken benliğin meslek boyutuyla ilgili olan, mesleki benlik kavramını da açıklamıştır. Mesleki benlik, mesleki bir tercihe dönüştürülmüş olsun ya da olmasın, birey tarafından meslekle ilgili kabul edilen algılarının kümeleşmesidir. Psikolojik konuşma, benlik kavramı ile ilgiliyken mesleki konuşma, mesleki benlik kavramı ile ilgilidir. Benlik kavramı, kişinin psikolojik konuşmalarındaki öğelerin tamamını yapmaya hazır olmasıdır. Mesleki benlik kavramı ise kişinin, mesleki konuşmalarındaki öğelerin tamamını yapmaya hazır olmasıdır (Super vd., 1963). Mesleki benlik kavramı, benlik kavramı ile paralel gelişir ve mesleki açıdan benlik kavramının bir ifadesidir (Arıcak, 2007).

Mesleki benlik saygısı, Super (1963)'ün kuramına dayalı olarak yapılan bir çıkarımdır. Super (1963) mesleki benlik kavramını, mesleki bir tercihe dönüştürülmüş olsun ya da olmasın, birey tarafından meslek ile ilgili olarak kabul edilen benlik yüklemelerinin kümeleşmesi olarak tanımlamaktadır. Mesleki benlik saygısı ise mesleki bir tercihe dönüştürülmüş, birey tarafından meslek ile ilgili olarak kabul edilen benlik yüklemelerine ilişkin bireyin oluşturduğu değerlilik yargısıdır (Arıcak, 1999).

Mesleki benlik saygısı çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Tabassum, Ali ve Bibi'ye (2011) göre, mesleki benlik saygısı; mesleki hayatın bütünüdür ve kişinin kendi iş alanında başarılı olması için ihtiyaç duyduğu mesleki değer duygusunun derecesidir. Kunes-Connell'a (1991) göre, mesleki benlik saygısı; mesleği içinde

tutarlı ve kuruluşun beklentileri ile uyumlu olan bir rol kimliğini ifade eder. Zieff'e (1995) göre de, mesleki benlik saygısı; bireyin çalışma alanı ile ilgili olarak sahip olduğu yeterlilik duygusudur. Kişinin alan eğitimiyle başlayan ve mesleki kariyeri boyunca, önemli bir görev olarak gördüğü işiyle ilgili çalışmasını yürütürken birçok potansiyel tehlikeler karşısında yetkinlik duygusunu koruyabilme yeteneğidir. Carmel'a (1997) göre, mesleki benlik saygısı; kişinin mesleki yeterliliği, performansı ve değeri ile ilgili olumlu ya da olumsuz olan kişisel tavrıdır.

Bir yardım mesleği olan psikolojik danışmanlık mesleğinde çalışan kişilerin bir takım özelliklere sahip olması beklenmektedir. Dolayısıyla etkili bir psikolojik danışmanın mesleğini değerli hissetmesi gerektiği, yeterlilik duygusuna sahip olması gerektiği söylenebilir. Corey'e (1996) göre etkili bir psikolojik danışmanın bir kimliği vardır. Etkili bir psikolojik danışman; kim olduğunu, ne olabileceğini, yaşamdan ne istediğini, kendisi için önemli olanın ne olduğunu bilir. Kendisine karşı saygı duyar. Kendi güçlü yanlarının farkındadır. Buna karşın güç gösterisi hatasına düşerek kendisini başkalarından soyutlamaz. Kendi gücünü tanıyıp kabul eder. Kendisini güçlü ve yeterli hisseder. Kendisine ve başkalarına ilişkin farkındalığını geliştirir. Eğer farkındalığını sınırlandırır, özgürlüğünü de sınırlandıracağını bilir. Kendisini yeniden keşfedebilir, yeniden yaratabilir. Değişmek istediği yönde kararlar alabilir. Tükenmişlik yaşayabileceğini hissettiğinde önlemini alır (Akt., Yalçın, 2006). Etkili danışmanlar amaca ulaşma konusunda başarılıdırlar. Yardım ettikleri kişide güven, rahatlık ve açıklık duygusu yaratabilirler, olumlu amaçlara ulaşabilirler. Yardım ettikleri kişilerle ilişkilerinde dikkatli ve saygılıdırlar. Kendilerini beğenirler ve saygı duyarlar (Eisenberg ve Delaney, 1993).

Belirtildiği gibi etkili bir psikolojik danışmanın bir takım kişisel özelliklere sahip olması gerektiği düşünülebilir. Öğrenci kişilik hizmetlerinin etkili bir şekilde yerine getirilmesinde rehber öğretmenlerin (psikolojik danışmanların) kişisel özellikleri kadar mesleklerinde bulunan özellikler, bu özellikleri nasıl algıladıkları ve bu mesleki özelliklerle kişisel özelliklerin uyuşması da önem taşıyabilmektedir. Bireyler zamanlarının büyük bir kısmını iş ortamında geçirmekte ve mesleklerini nasıl algıladıkları iş verimliliğini etkileyebilmektedir. Nitekim Yeşilyaprak (2011), bireyin fizyolojik, psikolojik ve toplumsal ihtiyaçlarını karşılamada en önemli araç durumunda olan mesleğin/ işin, yaşama anlam veren ve yaşam doyumunu etkileyen en önemli değişken olduğunu belirtmiştir.

Ceyhan (1999), ülkemizde okullarda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini yürüten psikolojik danışmanların kişilik özellikleri ve eğitimleri boyunca kazandıkları bilgi ve beceriler dikkate alındığında; yaşadıkları mesleki sorunlar karşısında nasıl etkilendikleri ve yaşadıkları mesleki sorunların, onların kişisel ve sosyal uyum düzeylerini farklılaştırıp farklılaştırmadığının belirlenmesi ihtiyacının ortaya çıktığını, kişinin yaptığı mesleğin kişisel özellikleri etkileyebilecek önemli bir unsur olduğunu belirtmiştir.

Görüldüğü gibi, psikolojik danışma ve rehberlik hizmeti özel uzmanlık bilgisi ve becerisi gerektiren bir alandır. Mesleği icra edenlerin mesleğin gereklerini tam olarak yerine getirebilmeleri için bir takım yeterliliklere sahip olmaları gerektiği

düşünülebilir. Dolayısıyla rehber öğretmenlerin benlik saygıları ile mesleki benlik saygılarının onların mesleklerini daha iyi yürütmeleri konusunda önemli olduğu düşünülebilir. Yapılan literatür taramasında konuyla ilgili araştırmaların az sayıda olduğu dikkat çekmektedir. Türkiye’de Arıca ve Dilmaç (2003), Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi PDR öğrencileri üzerinde benlik saygısı ve mesleki benlik saygısını incelemişlerdir. Çivitçi (2010), psikolojik danışman adaylarının mesleki benlik saygısı ve psikolojik ihtiyaçları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Her iki araştırma da aday psikolojik danışmanlar üzerinde yürütülmüştür. Mesleği icra eden rehber öğretmenler üzerinde benlik saygısını ve mesleki benlik saygısını inceleyen herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Yapılan bu araştırma, rehber öğretmenlerin (psikolojik danışmanların) benlik saygıları ile mesleki benlik saygılarının çeşitli değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini ve benlik saygıları ile mesleki benlik saygıları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını ortaya koymak açısından önem taşımaktadır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Rehber öğretmenlerin benlik saygısı ile mesleki benlik saygısı puanları;
  - a) cinsiyetlerine göre,
  - b) görev yaptıkları ile göre,
  - c) mezun oldukları lisans programına göre,
  - d) hizmet yıllarına göre,
  - e) çalıştıkları okulda sunulan imkânların yeterli olup olmamasına göre,
  - f) akademik kariyerlerine göre,
  - g) mesleki derneğe üye olup olmamalarına göre,
  - h) alanı ile ilgili yayınları takip etme durumlarına göre,
  - ı) görev yaptıkları eğitim kademelerine göre (ilkokul-ortaokul-lise-RAM,
  - j) görev yaptıkları yerleşim birimlerine göre,
  - k) hizmet verdikleri öğrenci sayılarına göre farklılık göstermekte midir?
2. Rehber öğretmenlerin benlik saygısı puanları ile mesleki benlik saygısı puanları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Rehber öğretmenlerin benlik saygıları ile mesleki benlik saygılarının çeşitli değişkenler açısından incelenerek yapılan araştırmada betimsel araştırma modeli kullanılmıştır.

Çalışma Grubu: Bu araştırma, 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Elazığ, Malatya ve Diyarbakır illerinde bulunan ilkök, ortaokul ve liseler ile RAM kurumlarında görev yapan 306 rehber öğretmenden oluşmaktadır. 306 rehber öğretmenin cinsiyete göre 158’i kadın, 148’i erkek rehber öğretmenden; çalıştıkları illere göre 125’i Elazığ’da, 99’u Malatya’da, 82’si Diyarbakır’da görev yapan rehber öğretmenden; mezun oldukları lisans programına göre 260’ı alan mezunu, 46’sı alan dışı mezun olan rehber öğretmenden; hizmet yıllarına göre 1-3 yıl görev yapan 138, 4-6 yıl görev

yapan 59, 7-9 yıl görev yapan 30, 10 yıl ve üzeri görev yapan 76 rehber öğretmenden; sunulan olanakların yeterli olma durumuna göre olanaklarının yeterli olduğunu düşünen 180, olanaklarının yeterli olmadığını düşünen 126 rehber öğretmenden; akademik kariyerine göre lisans mezunu 235, lisansüstü mezun 71 rehber öğretmenden, Türk Psikolojik Danışmanlık Derneği'ne üye olma durumuna göre derneğe üye olan 71, derneğe üye olmayan 235 rehber öğretmenden; alanı ile ilgili yayın takip etme durumuna göre takip eden 210, takip etmeyen 96 rehber öğretmenden; görev yaptıkları eğitim kademelerine göre 183 ilkökul-ortaokulda, 92 lisede, 31 RAM'da çalışan rehber öğretmenden; yerleşim birimlerine göre 31 beldede, 64 ilçede, 211 ilde görev yapan rehber öğretmenden; öğrenci sayılarına göre 100-300 öğrencisi olan 53, 301-500 öğrencisi olan 51, 501-800 öğrencisi olan 50, 801-1000 öğrencisi olan 33, 1001 ve daha fazla öğrencisi olan 119 rehber öğretmenden oluşmaktadır. Veriler, araştırmanın amacına uygun olarak, araştırmacı tarafından rehber öğretmenlerin toplu olarak buldukları (sınıf, toplantı salonları ve tek oldukları ofislerinde) ortamda toplanmıştır. Veri toplama araçları olan "Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ)", "Arıcak Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği" (MBSÖ) ve rehber öğretmenler ile ilgili çeşitli kişisel bilgiler elde etmek amacıyla da "Kişisel Bilgi Formu" konuyla ilgili açıklama yapılarak yaklaşık 30 dakikalık bir sürede uygulanmıştır.

Verilerin Analizi: Araştırmada betimsel istatistiklerden yararlanılmıştır. Veri toplama araçlarının geçerliği için açımlayıcı faktör analizi, güvenilirliği için test tekrar test güvenilirlik katsayısı ve iç tutarlık katsayısı hesaplanmıştır. Toplanan ölçme araçlarından eksiksiz yanıtlandığı belirlenenlerin verileri SPSS 16.0 paket programına girilmiş ve alt problemler doğrultusunda analizleri yapılmıştır. Varyans homojenliği Levene testi ile ölçülmüştür. Gruplar arası farklılıklar iki bağımsız değişken için t testi ile, ikiden fazla bağımsız değişken için tek yönlü varyans analizi (one way ANOVA) ile ölçülmüştür. Tek yönlü varyans analizi sonucunun önemli bulunduğu durumlarda farkın hangi ortalamalar arasında olduğunu belirleyebilmek için Scheffe testi kullanılmıştır. İki sürekli değişken arasındaki ilişki ise Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı tekniğiyle ölçülmüştür. Ortalamalar arası farkların önem dereceleri test edilirken analizlerde hata payı .05 olarak alınmıştır.

Veri Toplama Araçları: Araştırmada verilerin toplanması amacıyla Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, Arıcak Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ)

Bu ölçek Rosenberg (1965) tarafından geliştirilmiş kendini değerlendirme ölçeğidir. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışması, Çuhadaroğlu (1986) tarafından yapılmıştır. Ölçek 63 maddeden ve 12 alt ölçekten oluşmaktadır. Rosenberg Ölçeği çoktan seçmeli sorulardan yapılmış olup öz değer duygusu, kendilik kavramının sürekliliği, insanlara güvenme, eleştiriye duyarlılık, depresif duygulanım, hayalperestlik, psikosomatik belirtiler, kişiler arası ilişkilerde tehdit hissetme, tartışmalara katılabilme derecesi, ana-baba ilgisi, babayla ilişki ve psikik izolasyon alt kategorilerinden oluşmaktadır (Çuhadaroğlu, 1990).

Benlik saygısı alt testinde ise 10 maddelik sorular “çok doğru” seviyesinden, “çok yanlış” seviyesine göre derecelendirilmektedir. Testi değerlendirmek için: 1,2,4,6,7. maddelerde: Çok doğru = 4, Doğru= 3, Yanlış= 2, Çok Yanlış= 1; 3,5,8,9,10. maddelerde: Çok doğru=1, Doğru= 2, Yanlış=3, Çok Yanlış= 4 olarak puanlanmaktadır ve ölçekten elde edilebilecek puanlar 10 ile 40 arasında değişmektedir (Oğurlu, 2006).

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği'nin Geçerlik ve Güvenirliği

RBSÖ, Test-Tekrar Test güvenirliğinde, 15-18 yaş arasındaki lise öğrencilerine bir ay ara ile iki kez uygulanması sonucu her alt test için elde edilen değişmezlik katsayıları .46 (kişilerarası ilişkilerde tehdit hissetme alt testi) ile .89 (psikosomatik belirtiler alt testi) arasında değişmiştir. RBSÖ, ölçüt-bağımlı geçerliğinde görüşme ve ölçek sonuçları arasındaki uygunluk Pearson Momentler Çarpımı tekniği ile hesaplanmış ve ölçüt-bağımlı geçerlik katsayısı .71 olarak bulunmuştur. Yapı geçerliğinde ise benlik saygısı derecelerinin (yüksek, orta ve düşük olarak) gruplara göre dağılımı incelendiğinde psikotiklerde orta ve düşük benlik saygısı oranlarının eşit olduğu; nevrotiklerde orta derecede benlik saygısı olanların çoğunluğu oluşturduğu; kontrol grubunun ise benlik saygısının yüksek olduğu görülmüştür. Uygulanan ki-kare testi sonucu, benlik saygısı dağılımının hasta ve kontrol grubu arasında anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği belirlenmiştir (Çuhadaroglu, 1986)

Araştırmacı tarafından ölçeğin güvenirlilik değerini tespit etmek amacıyla Test-Tekrar Test güvenirliği ile Cronbach Alfa güvenirlilik istatistiği yapılmıştır. Test-Tekrar Test güvenirliğinde Elazığ'da görev yapan 40 rehber öğretmene bir ay ara ile iki kez Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği uygulanmış olup güvenirlilik katsayısı .83 olarak bulunmuştur. Ölçeğin iç tutarlılığını ölçmek amacıyla yapılan Cronbach Alfa güvenirlilik istatistiğinde ise güvenirlilik katsayısı .85 olarak bulunmuştur.

Araştırmacı tarafından ölçeğin yapı geçerliğini tespit etmek için açımlayıcı faktör analizi yöntemi kullanılmıştır. Büyüköztürk (2010), tek faktörlü ölçeklerde açıklanan varyansın % 30 ve daha fazla olmasının yeterli görülebileceğini, çok faktörlü ölçeklerde ise açıklanan varyansın daha fazla olması gerektiğini belirtmiştir. Açıklanan varyansın yüksek olmasının, ilgili kavram ya da yapının o denli iyi ölçüldüğünün bir göstergesi olarak yorumlanacağını belirtmiştir. Analiz sonucunda açıklanan varyansın toplam varyansın %55.148'ü olduğu, bu sonucun ölçeğin geçerliliği için yeterli düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Arıcak Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği (MBSÖ)

Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği, Arıcak (1999) tarafından geliştirilmiş olup bir mesleği tercih etmiş, bir alanda mesleki eğitim gören ya da bir mesleği icra eden 17 yaş ve üstü bireylerin ilgili mesleğe olan saygı tutumlarını ölçmek amacıyla uygulanabilir bir ölçektir. Arıcak Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği 30 maddeden oluşmaktadır. Bu 30 maddenin 14'ü olumlu, 16'sı ise olumsuz ifadeleri içermektedir. Olumlu maddeler: 2, 5, 7, 9, 11, 13, 14, 16, 18, 20, 24, 26, 28 ve 30. maddeler; olumsuz maddeler ise: 1, 3, 4, 6, 8, 10, 12, 15, 17, 19, 21,22, 23, 25, 27 ve 29. maddelerdir. Olumlu maddelerde “Tamamen Katılıyorum” 5, “Katılıyorum” 4, “Kararsızım” 3,

“Katılmıyorum” 2, “Kesinlikle Katılmıyorum” 1 puan alırken; olumsuz maddelerde “Tamamen Katılıyorum” 1, “Katılıyorum” 2, “Kararsızım” 3, “Katılmıyorum” 4, “Kesinlikle Katılmıyorum” 5 puan almaktadır. Her maddeye verilen puan toplanır ve toplam puan elde edilir. Ölçek puanları 30 ile 150 arasında bir değer vermektedir (Arıca,2001).

Arıca Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği'nin Geçerlik ve Güvenirliği

MBSÖ, güvenirliği iki şekilde test edilmiştir. Birincisi, ölçeğin iç tutarlılığının bir ölçüsü olan ve Likert tipi ölçekler için öncelikle kullanılan Cronbach Alfa güvenirlilik katsayısının hesaplanması diğeri ise Test-Tekrar Test yöntemiyle elde edilen güvenirlilik katsayısıdır. MBSÖ'nün 152 kişi üzerinde yapılan analizlerinde iç tutarlık katsayısı .93 olarak bulunmuştur. Ayrıca ölçek, 1997 Kasım ayı içinde iki hafta ara ile sınıf öğretmenliği bölümünden 92 dördüncü sınıf öğrencisine uygulanmıştır. Ölçeğin Test-Tekrar Test güvenirlilik katsayısı .90 ($p<.01$) olarak bulunmuştur. Bu sonuç da ölçeğin geçen zaman süreci içinde tutarlı sonuçlar verdiğini ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu düşündürmektedir. Ölçeğin geçerliği için uzman görüşüne başvurulmuş ve ayrıca faktör analizi kullanılmıştır (Arıca,2001).

Araştırmacı tarafından ölçeğin güvenirlilik değerini tespit etmek amacıyla Test-Tekrar Test güvenirliliği ile Cronbach Alfa güvenirlilik istatistiği yapılmıştır. Test-Tekrar Test güvenirliliğinde Elazığ'da görev yapan 40 rehber öğretmene bir ay ara ile iki kez Arıca Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği uygulanmış olup güvenirlilik katsayısı .96 olarak bulunmuştur. Ölçeğin iç tutarlılığını ölçmek amacıyla yapılan Cronbach Alfa güvenirlilik istatistiğinde ise güvenirlilik katsayısı .91 olarak bulunmuştur. Ölçeğin geçerlik çalışmasında ise faktör analizi yöntemi kullanılmıştır. Yapılan faktör analizi sonucunda, açıklanan varyansın toplam varyansın %59.366'sı olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen verilerin ölçeğin geçerliliği için yeterli düzeyde olduğu görülmektedir.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından düzenlenmiş olan bilgi formu cinsiyet, görev yapılan il, mezun olunan lisans programı, görevdeki hizmet yılı, görev yapılan kurumda sunulan olanakların yeterli olma durumu, bulunulan akademik eğitim düzeyi, Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği'ne üye olma durumu, alan ile ilgili yayınları takip etme durumu, görev yapılan okulun eğitim kademesi, görev yapılan yerleşim birimi, hizmet verilen öğrenci sayısı değişkenlerinden oluşan 11 soruyu içermektedir.

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın amacına yönelik olarak rehber öğretmenlerin Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ) ile Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği (MBSÖ) puanları cinsiyet, görev yapılan il, mezun olunan lisans programı, görevdeki hizmet yılı, görev yapılan

kurumda sunulan olanakların yeterli olma durumu, bulunulan akademik eğitim düzeyi, Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği'ne üye olma durumu, alan ile ilgili yayınları takip etme durumu, görev yapılan okulun eğitim kademesi, görev yapılan yerleşim birimi, hizmet verilen öğrenci sayısı değişkenlerine göre incelenmiştir. İki bağımsız değişken için t testi sonuçları ile ikiden fazla bağımsız değişken için tek yönlü varyans analizi (one way ANOVA) sonuçları Tablo 1'de toplu olarak verilmiştir.

Tablo 1:

Rehber Öğretmenlerin Değişkenlere Göre Benlik Saygısı İle Mesleki Benlik Saygısı Puanları Analiz Sonuçları

Cinsiyet	n	$\bar{X}$	Ss	t	p	
RBSÖ Kadın	158	34.91	4.28	-.045	.964	
Erkek	148	34.93	3.92			
MBSÖ Kadın	158	124.06	17.05	.587	.558	
Erkek	148	122.93	16.58			
İller	n	$\bar{X}$	Ss	F	p	
Elazığ	125	35.06	4.23	.123	.884	
Malatya	99	34.79	4.25			
RBSÖ Diyarbakır	82	34.88	3.78			
Toplam	306	34.92	4.11			
Elazığ	125	124.52	14.46	.474	.623	
MBSÖ Malatya	99	122.31	19.05			
Diyarbakır	82	123.44	17.46			
Toplam	306	123.52	16.84			
Mezun Olunan	Lisans Programı	n	$\bar{X}$	Ss	t	p
RBSÖ Alan Mezunu	260	35.01	4.13	.95	.343	
Alan Dışı Mezun	46	34.39	3.96			
MBSÖ Alan Mezunu	260	123.84	16.91	.805	.422	
Alan Dışı Mezun	46	121.67	16.47			
Hizmet	Yılı	n	$\bar{X}$	Ss	F	p
1-3 Yıl	138	34.78	4.30	1.781	.151	
4-6 Yıl	59	35.72	3.75			
RBSÖ 7-9 Yıl	30	33.66	4.07			
10 ve üstü	79	35.03	3.94			
Toplam	306	34.92	4.11			
1-3 Yıl	138	124.73	17.81	.524	.666	
4-6 Yıl	59	123.00	17.33			
MBSÖ 7-9 Yıl	30	121.10	17.67			
10 ve üstü	79	122.70	14.34			
Toplam	306	123.52	16.83			
Sunulan	Olanaklar	n	$\bar{X}$	Ss	t	p
RBSÖ Yeterli	180	34.79	4.13	-.675	.500	
Yetersiz	126	35.11	4.08			

Akademik		n	$\bar{X}$	Ss	t	p
MBSÖ Yeterli	180	122.92	17.17		-.737	.462
Yetersiz	126	124.37	16.36			
Kariyer		n	$\bar{X}$	Ss	t	p
RBSÖ Lisans	235	34.94	4.15		.179	.858
Lisansüstü	71	34.84	3.98			
MBSÖ Lisans	235	123.29	16.86		-.437	.663
Lisansüstü	71	124.28	16.84			
Dernek		n	$\bar{X}$	Ss	t	p
Üyeliği		n	$\bar{X}$	Ss	t	p
RBSÖ Üye Olan	71	34.90	4.43		-.047	.962
Üye Olmayan	235	34.92	4.01			
MBSÖ Üye Olan	71	123.55	18.01			.019
Üye Olmayan	235	123.51	16.50			.985

Tablo 1 incelendiğinde rehber öğretmenlerin cinsiyet, görev yapılan il, mezun olunan lisans programı, görevdeki hizmet süresi, sunulan olanak yeterliliği, akademik eğitim düzeyi, Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği'ne üyelik durumu, eğitim kademesi ve hizmet verilen öğrenci sayısı değişkenlerine göre benlik saygısı ile mesleki benlik saygısı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Ayrıca, rehber öğretmenlerin alan ile ilgili yayınların takibi ve yerleşim birimi değişkenlerine göre benlik saygısı puanları arasında anlamlı farklılık olmadığı, mesleki benlik saygısı puanları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir.

Tablo 1'de alan ile ilgili yayın takip ettiğini belirten rehber öğretmenlerin mesleki benlik saygısı puan ortalamalarının 125.14, takip etmediğini belirten rehber öğretmenlerin mesleki benlik saygısı puan ortalamalarının 119.96 olduğu görülmektedir. İki ortalama arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı t-testi ile kontrol edilmiştir. Uygulanan t-testi sonucunda rehber öğretmenlerin alan ile ilgili yayın takip etme değişkenine göre mesleki benlik saygısı puan ortalamalarında alan ile ilgili yayın takip edenler lehine anlamlı düzeyde fark olduğu bulunmuştur ($p < .05$).

Tablo 1:

Rehber Öğretmenlerin Değişkenlere Göre Benlik Saygısı İle Mesleki Benlik Saygısı Puanları Analiz Sonuçları (Devam)

Yayın		n	$\bar{X}$	Ss	t	p
Takibi		n	$\bar{X}$	Ss	t	p
RBSÖ Takip Eden	210	34.96	4.07		.284	.777
Takip Etmeyen	96	34.82	4.18			
MBSÖ Takip Eden	210	125.14	16.15		2.521	.012
Takip Etmeyen	96	119.96	17.81			
Eğitim		n	$\bar{X}$	Ss	F	p
Kademesi		n	$\bar{X}$	Ss	F	p

Yerleşim					
Birimi	n	$\bar{X}$	Ss	F	p
İlkokul-ortaokul	183	34.85	4.14	.211	.810
Lise	92	35.14	4.20		
RBSÖ RAM	31	34.67	3.61		
Toplam	306	34.92	4.10		
İlkokul-ortaokul	183	124.49	17.11	.885	.414
Lise	92	122.50	15.99		
RAM	31	120.77	17.67		
Toplam	306	123.52	16.83		
Öğrenci					
Sayısı	n	$\bar{X}$	Ss	F	p
100-300	53	35.09	3.89	1.889	.112
301-500	51	34.00	4.04		
RBSÖ 501-800	50	34.90	4.44		
801-1000	33	33.87	4.20		
1001 ve daha fazla	119	35.53	3.98		
Toplam	306	34.92	4.10		
100-300	53	124.47	16.02	1.528	.194
301-500	51	124.18	17.27		
501-800	50	120.14	20.08		
MBSÖ 801-1000	33	119.12	16.64		
1001 ve daha fazla	119	125.45	15.35		
Toplam	306	123.52	16.83		

Kepçeoğlu'na (1985) göre, psikolojik danışman, teknik özellikleri olan profesyonel bir hizmet alanı olduğu için psikolojik danışma hizmetlerinin etkinliği çoğunlukla danışmanların bu alanda iyi yetişmiş olmalarına bağlıdır. Hizmet içinde sürekli olarak kendilerini yenilemeleri önemlidir. Alanıyla ilgili yayınları takip eden rehber öğretmenlerin alanla ilgili gelişmeleri, yenilikleri de takip ettikleri, kendilerini gelişmelere yönelik olarak yeniledikleri, mesleklerini daha çok kabullendikleri, meslekle kendilerini daha çok iç içe gördükleri düşünülebilir. Dolayısıyla mezun olduğu dönemdeki bilgileriyle yetinmeyen, kendini zamana karşı yenileyebilen, mesleğine ilgi duyan ve mesleğini kabul eden rehber öğretmenlerin yenilikleri takip etmeyen rehber öğretmenlere göre mesleki benlik saygılarının yüksek olması beklenen bir sonuçtur.

Rehber öğretmenlerin görev yaptıkları yerleşim birimlerine göre benlik saygısı ile mesleki benlik saygısı puanlarına ilişkin Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2:

Rehber Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Yerleşim Birimlerine Göre Benlik Saygısı ile Mesleki Benlik Saygısı Puanlarına İlişkin Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
Grup içi	34.07	2	17.03	1.010	.365
RBSÖ Gruplar arası	5110.048	303	16.86		
Toplam	5144.118	305			
Grup içi	2165.301	2	1082.65	3.892	.021
MBSÖ Gruplar arası	84281.11	303	278.15		
Toplam	86446.41	305			

Tablo 2 incelendiğinde rehber öğretmenlerin görev yaptıkları yerleşim birimlerine göre benlik saygısı ortalamalarının anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülürken, mesleki benlik saygısı ortalamalarında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p < .05$). Gruplar arası bu farkın kaynağını belirlemek üzere Scheffe Testi uygulanmış ve sonuçlar tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3.

Rehber Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Yerleşim Birimlerine Göre Mesleki Benlik Saygısı Puanlarına İlişkin Scheffe Testi Sonuçları

Yerleşim Birimi	Yerleşim Birimi	Ortalama Farkı	p
Belde	İlçe	-9.71	.03
	İl	4.82	.325
İlçe	Belde	9.71	.03
	İl	4.89	.123
İl	Belde	4.82	.325
	İlçe	-4.89	.123

Tablo 3 incelendiğinde beldede görev yapan rehber öğretmenlerle ilde görev yapan rehber öğretmenlerin mesleki benlik saygısı puan ortalamaları arasında ve ilçede görev yapan rehber öğretmenlerle ilde görev yapan rehber öğretmenlerin mesleki benlik saygısı puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Aynı tabloda ilçede görev yapan rehber öğretmenler ile beldede görev yapan rehber öğretmenlerin mesleki benlik saygısı puan ortalamaları arasında ilçede görev yapan rehber öğretmenler lehine anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p < .05$).

Ali, Ghazi ve Khan (2010), kırsal ve kentsel ortaokul öğretmenlerinin benlik saygılarının karşılaştırılması amacıyla yapmış oldukları çalışma sonucunda kırsal ve kentsel ortaokul öğretmenlerinin benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı bir farkın olmadığını tespit etmişlerdir. Bu çalışma sonucu ile araştırmada elde edilen sonuçlar birbirini destekler niteliktedir. Tabassum ve Ali (2012), ortaokul öğretmenlerinin

mesleki benlik saygısını incelemek amacıyla yapmış oldukları çalışmada, ortaokul öğretmenlerinin mesleki benlik saygısını kentte ve kırsal bölgede görev yapmaları değişkenlerine göre incelemiştir. Kırsal ve kentsel bölgelerde çalışmalarını yönünden öğretmenlerin mesleki benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu çalışma sonucu ile araştırmada elde edilen sonuçlar birbirini destekler nitelikte değildir. İlçede görev yapan rehber öğretmenlerin beldede görev yapan rehber öğretmenlere göre daha yüksek mesleki benlik saygısına sahip olması ise çevresel koşullara bağlanabilir. Rehber öğretmenlerin, görevlerini yerine getirebilmek için gerekli olan asgari şartların okullarda ve görev yaptığı yerleşim birimlerinde bulunması gerekir. Beldeler ilçelere göre daha küçük yerleşim birimleridir. Dolayısıyla beldedeki koşulların ilçelere göre daha zor olduğu düşünülebilir. Ayrıca beldedeki rehber öğretmenlerin ilçedeki rehber öğretmenlere göre meslek elemanlarıyla etkileşimlerinin daha sınırlı olduğu düşünülmektedir. Beldedeki ulaşım, barınma, kültürel ve sosyal etkinlikler, etkileşim gibi çevresel koşulların ilçede çalışan rehber öğretmenlere göre daha kısıtlı olması, rehber öğretmenlerin mesleklerine olan algılarını etkileyebilmektedir.

Özşaker, Canpolat ve Yıldız (2011), beden eğitimi öğretmen adayları üzerinde yaptığı araştırmasında benlik saygısı düzeyinin cinsiyetler açısından istatistiksel olarak farklılaşmadığı belirlenmiştir. Efiltili ve Çıkkılı (2011), özel eğitim bölümü öğrencilerinin benlik saygısı ve mesleki benlik saygısının inceledikleri araştırmada, özel eğitim bölümü öğrencilerinin mesleki benlik saygısı puanlarının cinsiyete göre değişmediği sonucu bulunmuştur. Bir yardım mesleği olan psikolojik danışmanlık ister kadın isterse de erkek rehber öğretmenler tarafından yürütülsün benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı yüksek kişilerce yürütülmelidir. Araştırmada elde edilen sonuçlar cinsiyetin benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı açısından önemli bir ayırt edici unsur olmadığını göstermektedir. Rehber öğretmenlerin illere göre benlik saygıları ile mesleki benlik saygılarının farklılaşmaması rehber öğretmenlerin aynı kurum çatısı altında aynı koşullarda çalışıyor olmalarından kaynaklanabilir.

Foster (2010), okul psikolojik danışmanlarının kolektif benlik saygısı ve mesleki kimlik arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında okul psikolojik danışmanlarının eğitim kökenli olup olmamalarına göre, kolektif benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı farklılık olmadığını belirlemiştir. Elde edilen bu bulgu araştırma sonucu ile tutarlılık göstermekte ve araştırmanın bu yöndeki bulgusunu desteklemektedir. Araştırmada mezun olunan lisans programının benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı açısından önemli bir ayırt edici unsur olmadığını göstermektedir.

Yerebakan (2007), resmi ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin benlik saygısı puanlarının eğitim yöneticisi olarak hizmet yılı gruplarına göre anlamlı fark olmadığı sonucunu bulmuştur. Foster (2010), okul psikolojik danışmanlarının meslekteki çalışma yıllarına göre kolektif benlik saygısı düzeylerinin değişmediği sonucunu bulmuştur. Bu çalışmaların sonuçları ile araştırmada elde edilen sonuçlar birbirini destekler niteliktedir. Günümüzde bazı okullarda rehberlik hizmetlerini yürütmek için uzman ve fiziksel donanımın yetersiz olduğu bilinmektedir. Bazı kurumlarımızda rehberlik odası bulunmamakta

dolayısıyla görüşmeler belirli standartlarda gerçekleştirilememektedir. Araştırma sonucunda rehber öğretmenlerin çalıştıkları kurumdaki olanaklar yeterli ya da yetersiz olsun bu durumun benlik saygıları ile mesleki benlik saygıları üzerinde önemli bir ayırt edici unsur oluşturmadığı görülmektedir.

Arıca ve Dilmaç (2003), psikolojik danışma ve rehberlik öğrencilerinin bir takım değişkenler açısından benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı düzeylerini incelemişlerdir. Araştırma sonucunda yüksek lisans öğrencileriyle lisans öğrencileri arasında benlik saygısı puanlarının anlamlı farklılık göstermediği, yüksek lisans öğrencilerinin mesleki benlik saygısı düzeylerinin lisans öğrencilerinin mesleki benlik saygısı düzeyinden anlamlı derecede yüksek olduğu sonucunu bulmuşlardır.

Araştırmanın çalışma grubu MEB'e bağlı kurumlarda görev yapan rehber öğretmenlerden oluşmaktadır. Örnekleme akademik kariyer değişse de kişiler aynı kurumlarda çalıştığı ve akademik kariyerinin olumlu etkilerini çalışma sürecinde görmediğinden benlik saygısı ile mesleki benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı söylenebilir. Lisansüstü eğitim görenlerin, görmeyenlere göre çalışma koşullarında avantajlı bir durum yaratılmış olsaydı ya da araştırma farklı kurumlarda yürütülmüş olsaydı anlamlı farklılığın olabileceği düşünülmektedir.

Foster (2010), okul psikolojik danışmanlarının mesleki derneğe üye olup olmamalarına göre kolektif benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulmamıştır. Bu çalışma sonucu ile araştırmada elde edilen sonuçlar birbirini destekler niteliktedir.

Yıldırım, Kırımoglu ve Temiz (2010), beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin mesleki benlik saygısı düzeylerinin incelediği araştırmasında ilköğretimde görev yapan öğretmenlerle ortaöğretimde görev yapan öğretmenlerin mesleki benlik puanlarının karşılaştırmış ve istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını tespit etmiştir. Bu çalışma sonucu ile araştırmada elde edilen sonuçlar birbirini destekler niteliktedir. Araştırma sonucu, görev yapılan yerin ister ilkokul-ortaokul, ister lise isterse de RAM olsun benzer sorun, şart ve imkânlarla karşılaşıldığı kanaatini uyandırmaktadır.

Lee ve Hirschlein (1994), ev ekonomisi öğretmenlerinin benlik saygısını incelemek amacıyla yaptığı araştırmada, öğretmenlerin benlik saygısının onların sahip oldukları öğrenci sayılarına göre incelenmişler ve öğretmenlerin benlik saygısı puanlarının onların sahip oldukları öğrenci sayılarına göre anlamlı düzeyde değişmediği görülmüştür. Bu çalışma sonucu ile araştırmada elde edilen sonuçlar birbirini destekler niteliktedir. Öğrenci sayısı ne kadar olursa olsun kurumdaki problemlerin nitelikleri, kurumun çevresel koşulları ve imkânları, rehber öğretmenlerin kurumdaki diğer çalışanlarla iletişim düzeyleri ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

Rehber Öğretmenlerin Benlik Saygısı Puanları ile Mesleki Benlik Saygısı Puanları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular: Araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin benlik saygısı puanı ile mesleki benlik saygısı puanları arasındaki korelasyon sonucuna göre ($r = .212$) rehber öğretmenlerin benlik saygısı puanları ile

mesleki benlik saygısı puanları arasında olumlu yönde anlamlı ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

Literatürde benlik saygısı ile mesleki benlik saygısı arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalara rastlanmıştır. Efilti ve Çıkılı (2011), özel eğitim bölümü öğrencilerinin benlik saygısı ve mesleki benlik saygısının incelenmesi konulu araştırmada, özel eğitim bölümü öğrencilerinin benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki bulunduğu belirlemiştir. Arıca ve Dilmaç (2003), psikolojik danışma ve rehberlik öğrencilerinin bir takım değişkenler açısından benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı düzeylerini inceledikleri araştırmada tüm öğrencilerin benlik saygısı ile mesleki benlik saygısı düzeyleri arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki bulmuşlardır. Bu bulgu, araştırmanın bulgularını desteklemektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada rehber öğretmenlerin benlik saygısı ile mesleki benlik saygısı puanlarının çeşitli değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğine ve rehber öğretmenlerin benlik saygısı puanları ile mesleki benlik saygısı puanları arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara bakıldığında:

Rehber öğretmenlerin benlik saygısı ile mesleki benlik saygısı puanlarının; cinsiyet değişkenine göre, görev yaptıkları il değişkenine göre, mezun olunan lisans programı değişkenine göre, görevdeki hizmet yılı değişkenine göre, görev yapılan kurumda sunulan olanakların yeterli olup olmaması değişkenine göre, bulunulan akademik eğitim düzeyi değişkenine göre, Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği'ne üye olup olmama değişkenine göre, hizmet verilen öğrenci sayısı değişkenine göre, görev yapılan okulun eğitim kademesi değişkenine göre ve görev yapılan yerleşim birimi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği, ancak; mesleki benlik saygısı puanlarının görev yapılan yerleşim birimi değişkenine göre, ilçede görev yapan rehber öğretmenlerin beldede görev yapan rehber öğretmenlere göre daha yüksek olduğu, rehber öğretmenlerin benlik saygısı puanlarının alan ile ilgili yayınları takip edip etmeme değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği, ancak; mesleki benlik saygısı puanlarının ise alan ile ilgili yayınları takip eden rehber öğretmenler lehine anlamlı farklılık gösterdiği ve rehber öğretmenlerin benlik saygıları ile mesleki benlik saygıları arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu bulunmuştur.

Araştırma sonuçlarına göre aşağıdaki önerilere yer verilebilir.

1. Bu araştırmada rehber öğretmenlerin benlik saygısı ile mesleki benlik saygısı puanları çeşitli değişkenlere göre incelenmiştir. Ayrıca rehber öğretmenlerin benlik saygısı ile mesleki benlik saygısı arasındaki ilişki incelenmiştir. Sonraki çalışmalarda benlik saygısı ve mesleki benlik saygısını etkilediği düşünülen farklı değişkenlerle de bu çalışma yapılabileceği gibi benlik saygısı ve mesleki benlik saygısıyla ilişkili olduğu düşünülen farklı değişkenler arasındaki ilişkiler de incelenebilir.

2. Bu araştırmanın çalışma grubu Elazığ, Malatya ve Diyarbakır il Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı ilkokul, ortaokul, lise ve RAM'larda görev yapan rehber öğretmenlerden oluşmaktadır. Araştırma, farklı kurumlarda ve farklı illerde çalışan rehber öğretmenlerle de yapılabilir.
3. Alan ile ilgili yayınları takip eden rehber öğretmenlerin mesleki benlik saygılarının alan ile ilgili yayınları takip etmeyen rehber öğretmenlere göre daha yüksek çıkmış olması, rehber öğretmenlerin meslekleriyle ilgili olarak kendilerini yenilemelerinin önemli olduğunu göstermektedir. Rehber öğretmenlerin mesleklerini sevmeleri ve benimsemeleri için bilimsel gelişmeleri takip etmelerine katkı sağlayacak hizmet içi eğitimler, seminerler, konferanslar, çalıştaylar vb. etkinlikler düzenlenebilir ve alan ile ilgili yayınları takip etmeleri konusunda özendirilebilir. Mesleki gelişmelerin takibi için internet veri tabanları oluşturulabilir ve rehber öğretmenlerin bu veri tabanlarına erişimleri sağlanabilir. Mesleki gelişmelerin takibi için MEB, fakülteler ve mesleki derneklerin işbirliğiyle çeşitli organizasyonlar, etkinlikler yapılabilir.
4. Rehber öğretmenlerin mesleğine karşı daha olumlu bir mesleki benlik saygısı oluşturması için il ve ilçede çalışan rehber öğretmenlerin koşulları, beldede çalışan rehber öğretmenler için de sağlanabilir. Beldede çalışan rehber öğretmenlerin ulaşım, barınma vb. koşullarının, meslekle ilgili imkânların iyileştirilmesi onların mesleklerine olan algılarını olumlu yönde geliştirebilir. Beldede çalışanların kendi meslek elemanlarıyla etkileşimde bulunmalarını sağlayacak sosyal ve fiziki ortam oluşturulabilir.
5. Rehber öğretmen adaylarının ders programlarına mesleki benlik saygılarını artırıcı seçmeli dersler eklenebilir. Aday rehber öğretmenlere bu konuda dersler, eğitimler verilebilir. Seminer, konferans ve çalıştaylara katılımları sağlanabilir.

Kaynakça

- Ali, R., Ghazi, S. R. ve Khan, M. A. (2010). Comparison of self-esteem of urban and rural secondary school teachers. *Interdisciplinary Journal Of Contemporary Research In Business*, 2(4), 104-115.
- Arıcak, T. (1999). Grupla psikolojik danışma yoluyla benlik saygısının geliştirilmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul: Türkiye.
- Arıcak, T. (2001, 5-7 Eylül). Mesleki benlik saygısı ölçeğinin geliştirilmesi, güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları. 6. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresinde sunuldu, Ankara: Türkiye.
- Arıcak, T. ve Dilmaç, B. (2003). Psikolojik danışma ve rehberlik öğrencilerinin bir takım değişkenler açısından benlik saygısı ile mesleki benlik saygısı düzeylerinin incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 1-7.

- Arcak, T. (2007). The investigation of Turkish University Student's vocational self-esteem levels within different academic departments. *California Association for Counseling and Development Journal*, 22, 21-33.
- Büyükoztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. (11. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Carlock, C. J. (Editor). (1999). *Enhancing self-esteem*. (Third edition). Philadelphia: Taylor & Francis Group.
- Carmel, S. (1997). The professional self-esteem of physicians scale, structure, properties, and the relationship to work outcomes and life satisfaction. *Psychological Reports*, 80, 591-602.
- Ceyhan, E. (1999). Mesleki sorun düzeyleri farklı okul rehber öğretmenlerinin kişisel ve sosyal uyum düzeylerinin incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(13), 46-54.
- Çivitçi, A. (2010). Vocational self-esteem and psychological needs in Turkish Counseling Students. *International Journal for the Advancement of Counselling*, 32, 56-65.
- Çuhadaroğlu, F. (1986). *Adolesanlarda benlik saygısı*. Yayınlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ankara: Türkiye.
- Efiltili, E. ve Çıkkılı, Y. (2011, 20-22 Ekim). Özel eğitim bölümü öğrencilerinin benlik saygısı ile mesleki benlik saygısının incelenmesi. 21. Ulusal Özel Eğitim Kongresi, Gazimağusa, Kuzey Kıbrıs.
- Eisenberg, S. ve Delaney, D. J. (1993). *Psikolojik danışma süreci*. (çev. N. Ören ve M. Takkaç). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Foster, S. J. (2010). *The relationship between professional identity and collective self-esteem in school counselors*. Unpublished Doctoral Dissertation, University of New Orleans, New Orleans. Web: <http://www.linkedin.com/pub/foster/15/1b212> 12 Mart 2012'de alınmıştır.
- Kepçeoğlu, M. (1985). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Kunes-Connell, M. V. (1991). *Towards an occupational self-esteem model for psychiatric nurses*. Unpublished Doctoral Dissertation, The University of Nebraska, Lincoln. [Internet-12.03.2012] <http://digitalcommons.unl.edu/dissertations/AAI9219>
- Lawrence, D. (2000). *Building self-esteem with adult learners*. (First edition). London. Paul Chapman Publishing.
- Lecky, P. (1951). *Self-consistency a theory of personality*. New York: Island Press. Web: <http://www.nla.gov.au/apps/doview/nla.gen-vn4604487-p.pdf> 3 Mayıs 2013'de alınmıştır.
- Lee, C. L. ve Hirschlein, B. M. (1994). The relationship between Oklahoma home economics teachers' self-esteem and their classroom interaction. *Journal of Oklahoma State University*, 12(1), 39-49.
- Lingren, H. G. (1991). Self-esteem in children. *Children and Family*, 12, 1-3.
- Oğurlu, U. (2006). *Düşünsel duygulanımcı davranış terapisi odaklı grupla psikolojik danışmanın ergenlerdeki benlik saygısı düzeyine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin: Türkiye.
- Özşaker, M., Canpolat M., ve Yıldız, L. (2011). Beden eğitimi öğretmen adaylarının epistemolojik inançları ve benlik saygıları arasındaki ilişki. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(2), 155-164.
- Pope, A. W., McHale, S. M. ve Craighead, W.E. (1988). *Self-esteem enhancement with children and adolescents*. (First Edition). Boston: Psychology Practitioner Guidebook Series.
- Super, D. E., Starishevsky, R., Matlin, N. ve Jordaan, J. P. (1963). *Career development: self-concept theory*. College Entrance Examination Board: New York.

- Tabassum, F., Ali, M. ve Bibi, F. (2011). Comparison of professional self-esteem of public and private teachers. *International Journal of Humanities and Social Science*, 1(18), 301-304.
- Tabassum, F. ve Ali, M. (2012). Professional self-esteem of secondary school teacher's. *Asian Social Science*, 8(2), 206-210.
- Yalçın, İ. (2006). 21.yüzyılda psikolojik danışman. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 39(1), 117-133.
- Yerebakan, H. B. (2007). Resmi ilköğretim okullarında görev yapan eğitim yöneticilerinin benlik saygısı ve denetim odağı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul: Türkiye.*
- Yeşilyaprak, B. (Editör). (2011). *Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı. (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.*
- Yıldırım, Y., Kırımoğlu, H. ve Temiz, A. (2010). Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin mesleki benlik saygısı düzeylerinin incelenmesi (Hatay İl Örneği). *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 12(1), 25-31.
- Zieff, H. E. (1995). The effect of experiences in clinical training on the Professional self-esteem of clinical psychology students. Unpublished Doctoral Dissertation, University of Massachusetts, Massachusetts, ABD. [Internet-26.04.2012] www.sagepub.com/zieff/pmn.pdf.

Examination of Self Esteem and Professional Self Esteem Levels of Guidance Teachers in Terms of Some Variables

Prof.Dr. Mustafa Kutlu
İnönü Üniversitesi-Türkiye
mustafa.kutlu@inonu.edu.tr

Eda Soğukpınar (M.A.)
MEB-MEM Elazığ-Türkiye
edasogukpinar@hotmail.com

Extended Abstract

Purpose: The aim of this study is to examine whether or not guidance teachers' self-esteem and professional self-esteem levels show a significant difference in terms of some of the variables.

Method: For this reason, the descriptive research method is used. The samples of the research are composed of 306 guidance teachers who are working in Elazığ, Malatya and Diyarbakır. In this study, "Rosenberg Self-Esteem Scale (RSES)" to measure the self-esteem of guidance teachers, "Arıcak Professional Self-Esteem Scale (PSES)" to measure professional self-esteem of guidance teachers and "Personal Information Form (WEF)" prepared by the researcher have been used. SPSS 16.0 has been used to analyze the data obtained and also Levene's Test of Homogeneity Variance, T-test for Independent Samples, One Way Variance Analysis and Scheffe Test have been used. Also the relationship between two continuous variables, have been measured by the Pearson Correlation Coefficients technique.

Results: As a result of the research, it has been found statistically that there is no significant difference both the scores of self-esteem and professional self-esteem of guidance teachers according to the variables of gender, city worked in, bachelor degree graduated, incumbent service time, adequacy of facilities offered, academic education level, membership of the Association of Turkish Psychological Counseling and Guidance, educational stage, and the number of students served of guidance teachers. Additionally, when the variables of field-related publication tracking of guidance teachers are taken into consideration, although, there is no significant difference in the scores of self-esteem, there are significant differences in the scores of the professional self-esteem. Also, when the variables of residential units of guidance teachers are taken into consideration, although, there is no significant difference in the scores of self-esteem, there are significant differences in the scores of the professional self-esteem. As a result of this study, it has been found that there is a meaningful relationship in positive direction between scores of self-esteem and professional self-esteem of guidance teachers. Various suggestions have been made on the basis of this study.

Key Words: Self-Esteem, Professional Self-Esteem, Guidance Teacher

